

BUITEN

19^E JAARGANG N^O. 49.

ZATERDAG 5 DECEMBER 1925.

IN EEN VOORMALIGE HOLLANDSCHE KOLONIE. GEZIN VAN TAMIL-KOELIE (CEILON).

Redacteur; Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

MARIANNE HOOGLAND, DOOR MARIE VAN ZEGGELEN (23).	BLZ. 578 EN 587
IN EENE VOORMALIGE HOLLANDSCHE KOLONIE, DOOR S. KALFF, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 577, 580—582
NOG EENS „DE ST. JAN'S PROCESSIE”, DOOR F. W. DRIJVER	BLZ. 582
AMSTERDAMSCH E GEVELS, DOOR A. L., GEÏLL.	BLZ. 583—584
EEN GEHAASTE BOUWERIJ, DOOR BATO.	BLZ. 584
DE AMERIKAANSCH E NATIONAL FORESTS (SLOT), DOOR F. S. BOSMAN, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 584—587
REISBRIEVEN, DOOR GUY DE VOS (3)	BLZ. 585
AAN DE LOOSDRECHTSCH E Plassen, ILLUSTRATIE	588

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

MARIANNE HOOGLAND

door

MARIE VAN ZEGGELEN.

23)

„O lieve, lieve Seine!” De schaduw der boomenrijen gleed over haar heen. Een vriendelijke buiten-atmosfeer omhulde haar; het was al groen van bladeren en blauw van het water. De Quai du Louvre volgde op die der Tuilerieën; de Pont Neuf, met zijn monumentale lantarens en massieve stenen muren, opende zich voor haar. Nu ging Marianne rechttop zitten om toch niets te verliezen van de prachtige uitzichten rechts, de verre heerlijke stroom met zijn vergezicht van vijf bruggen, links dat schilderachtige eiland waar de torens van de statige Notre Dame boven de paleizen en huizen uitstaken.

„Quatorze!” riep de koetsier en liet zijn paard stilstaan voor een der grijsstenen huizen, verzonken in de zware schaduw der boomen langs de lommerrijke Quai de l'Horloge. Marianne betaalde, maar de koetsier lachte met zijn rond gezicht, rood van de vin du pays. „Manque encore cinquante, fifty — yes fifty!” Marianne betaalde haar „fifty” en daar zij het pourboire er bij gereed hield lachte hij nog meer en nu van harte. „Ah Merci, miss, Merci.” Je hebt me anders een heel eind omgereden, dacht Marianne, maar zij had van 't ritje genoten en ze wilde dus geen verwijten doen.

Het fiakertje rolde weg, Marianne hoorde 't getik der hoeven nog toen zij in de donkere gang aan den portier vroeg naar Mademoiselle de Morance.

„Deuxième! oui, montez donc!” Zij steeg de trappen op. Op het eerste portaal in een hoek een stoel, een tafeltje, en raam dat op een binnenplaats uitzag, omringd door hooge grijze huizen met ontelbare ramen. Luguber, zelfs op zoo'n zonnigen zomerdag als deze! Op het tweede portaal, weer een stoel, een tafeltje, een raam „qui donnait sur la cour.” Op een deur was een kaartje geprikt. Mad^le Louise de Morance. Zij belde, en na een oogenblik werd de deur geopend door een

kamermeisje, wier wit schort en coquet mutsje scherp afstaken tegen het zwart van haar en japon.

„Mademoiselle de Morance?”

„Oui, c'est ici.”

Marianne gaf haar kaartje, en een oogenblik wachtend in de kleine vestibule, zag zij reeds oude bekenden uit het huis aan 't Bezuidenhout, een hoogen rieten tuinstoel en een oud koperen vaas op een kleine console waarboven een spiegel hing. Ze had juist haar attriboot, de roode Baedeker, op het tafeltje gelegd, toen het kamermeisje terug kwam.

„Mademoiselle est priée d'entrer.”

Marianne ging de deur binnen die het meisje met een zwaai opende. Door de dicht getrokken roode gordijnen hing getemperd licht in de groote overvolle kamer. Marianne kreeg een snellen indruk van veel spiegels, veel vergulde lijsten, consoles, macquart-bouquetten, en fauteuils, maar zij had geen tijd zich van dit alles rekenschap te geven want Louise's klankvolle stem noemde haar naam, zooals alleen zij dat kon doen: „Marian! petite Marian”, even omhoog gaand bij de laatste lettergreep en de n's weglatend. Zij lag op een sofa in den hoek bij een der vensters en was half omsloten door een ontvouwd Japansch scherm waar op het zwart, gouden vogels en witte chrysanthen schitterden. Marianne vatte Louise's kleine witte hand die haar uit een overvloed van crèmezijden kant werd toegestoken en zij zag in de donkere grijze oogen die als een nacht flonkerden in het kleine scherpe gezicht, omgeven door de wilde krullende haarkroon.

„Wat lief van je, zoo dadelijk te komen! oh petite!”

Zij kuste Marianne's hand met korte hartstochtelijke zoenen en nu Marianne zich over haar boog „non, non petite, kus mij niet. Dat mag niet. Ik ben ziek weet je, perdue! Ga zitten kind, en laat me je zien, hoe zie je er uit, Meizoentje?”

Marianne zette zich op een laag stoeltje. Pijnlijk was 't haar opeens, te denken dat Louise zoo ziek was, dat zij iets mede had moeten brengen, bloemen of vruchten.

Hoe was 't mogelijk dat zij daar niet dadelijk aan gedacht had. In 't winkeltje vlak bij 't hotel, rue Port Mahon, had zij er kunnen koopen voor zij ging. Zij was te egoïst geweest. Ze had alleen aan een mogelijk bericht van David gedacht! Een gloeiende kleur van schaamte toog over haar gezicht. „O Louise, ik wist niet dat je ziek was, tenminste niet. . . . .”

„Niet zoo! nietwaar? Vindt je me erg veranderd?”

Marianne vond het wel; ondanks de schemering in de kamer had zij zeer goed bemerkt hoe klein Louise's gezicht was geworden, hoe mager haar handje was, en hoe koortsachtig haar oogen stonden, doch dit te zeggen zou wreed zijn. . . . .

„O! zeg 't maar, kind, ik ben veel minder, veel minder en ik vind 't heerlijk. Ik verlang zoo naar het einde, Marian; maar we moeten geen tijd verliezen, ik heb je zoo veel te zeggen en te vragen, doe je manteltje uit, zoo. . . . . je ziet er lief uit, Marian, je bent een echt, echt meizoentje.”

Marianne voelde de tranen in 'r oogen, terwijl ze het manteltje uittrok en zich even van Louise afkeerde om het over een stoel te hangen.

„Zoo,” zeide ze nu weer met een vroolijk gezicht. „wat heb je me allemaal te zeggen en te vragen, Louise. Ik ben heel nieuwsgierig.”

„Ten eerste, de hoofdzaak. . . . . je permitteert?” Louise had van een klein tafeltje naast de sofa haar sigarettenkoker genomen, schrapte een lucifer aan en stak een sigaret op — presenteerde Marianne. „Rook je niet?”

„Neen, dank je, maar jij zelf, mag je wel?”

„Neen natuurlijk niet, Meizoentje, ik mag niets meer, maar ça n'empêche pas! ik doe 't toch. . . . het komt er niet op aan, maar nu, niet over mezelf, over de hoofdzaak. . . . .” Ze zweeg, tipte even de asch van 'r sigaret op een bronzen bakje, dat gracieus werd vast gehouden door een bronzen Cupido.

„Wat schrijft David?”

Marianne's oogen gingen wijd open. „David? Hij schrijft nooit. Ik weet niets, niets van hem!”

„Zoo!” Louise steunde zich op haar elleboog, de hand onder 't hoofd, op haar zijde en ze zag Marianne lang aan. „Zoo, dus jij hoort niets van hem?”

Nu vertelde Marianne in korte afgebroken zinnestjes van alles wat er in dit laatste jaar gebeurd was, na Louise's vertrek — maar dit alles loste zich telkens op in dat eene: „en nooit een letter van David! Ik weet niet waar hij is, niet wat hij doet, hoe het hem gaat. Hij wil zijn woord houden niet te schrijven, maar dat hij me nooit eens iets, al was 't door een

ander, iets laat hooren, dat hij ons allen en mij zoo heelemaal vergeet. . . . ."

„Daarvoor houdt hij te veel van je, Marian, dat doet hij niet. Ik weet 't, ik ken David."

„Ik dacht, dat jij, Louise, wel bericht van hem kreeg?"

„Vroeger. . . . maar nu niet meer en dat komt. . . . ik zal 't je vertellen, Marian, jij moogt 't weten. . . . Je permitteert, niet waar?" Louise stak een nieuwe sigaret op.

„Natuurlijk, maar Louise, 't is voor je zelve!"

„O neen, moi? cela ne compte pas! . . . luister, Meizoentje, ik wil 't jou vertellen. David heeft me lief gehad en ik heb David lief gehad. . . . . begrijp je dat? . . . . weet je al wat liefde is, Meizoentje?"

Het duizelde in Marianne, de laatste vraag hoorde ze nauwelijks. David en Louise! Zij dacht ze alleen goede vrienden. Louise was zooveel ouder dan David. David en Louise hadden elkaar liefgehad, elkaar liefgehad. . . . . wat wilde dat eigenlijk zeggen, en nu klonk opeens de vraag van Louise tot 'r door: „weet je al wat liefde is, Meizoentje?" en tegelijk zag ze haar eigen geschreven woorden aan Jan van Aalten: zag ze, het kinderlijke briefje waarin ze hem geantwoord had op zijn deftig huwelijksaanzoek, met de woorden: „Ik weet nog niet wat liefde is." Ze schudde 'r hoofd. Ze legde haar hand op Louise's hand.

Louise glimlachte. „Och Mariannetje, je bent heel verstandig, je zegt neen, met je hoofd, maar in je hart is een vraag, want diep in ons weten we al van klein af wat liefde is, een vrouw weet 't, voelt het. Waarom zou je anders een man die ons zijn liefde bekent afwijzen, waar toetsen we dien weerstand aan? aan het groote liefdegevoel dat in ons verborgen is. . . . ."

„Ja," zeide Marian zacht, „ja, je kunt maar een en eens zóó lief hebben."

„Zoo was 't met David en mij," zeide Louise. „Je zult mij te oud vinden daarvoor, Marianne, maar later, als je dat eene, groote voelt en doorleeft, dan weet je dat leeftijd niet telt. Wij vergaten dat, David en ik."

Er kroop een pijn op naar Marianne's hart. Was zij jaloesch op David's liefde, waar zij nooit iets van geweten had? Was de pijn er omdat zij niet vertrouwd was noch door hem, noch door Louise? Mocht zij jaloesch zijn op de liefde van haar broer, voor een ander? En wie was die ander? Iemand die immers sterven ging!

„Marianne," zeide Louise en ze legde de half uitgerookte sigaret bij het Cupidoetje, „je bent een kind bij mij vergeleken, maar ik wil je m'n heele vertrouwen geven. Je bent er misschien voor in Parijs gekomen, om dat te krijgen, want later . . . later als ik er niet meer ben, dan moet jij voor me handelen, Marianne. . . . ."

„Ik?"

„Ja, jij, Mariannetje, omdat jij z'n zuster bent, omdat er niemand is van wie hij zooveel houdt, omdat er niemand anders is voor wien hij terug zal komen dan voor jou!"

„Louise!" groote tranen drupten opeens uit Marianne's oogen. Ze boog 'r hoofd en Louise's hand gleed zacht over de hare.

„Dat wist je toch wel, kleintje, hij heeft zoo met je op, al toen je een kind was en hij me je werk liet lezen!"

Marianne's hoofd richtte zich op. „Hij liet je! . . . . mijn werk. . . . ."

„Ja, alles, je comediestukken heb ik gelezen, de laatste nu pas. Hij heeft ze meegenomen. Je bent een schrijfster, weet je dat niet?"

„Maar ik gaf ze aan hem alleen. . . . ze zijn niets, ze beteekenen niets, Louise, het is prullewerk, maar ze waren voor hem alleen. . . . !"

„O ja, dat weet 'k, ik weet 't, liefje, zeg wees er niet boos om. Hij was er zoo gelukkig mee — aan niemand anders dan aan mij heeft hij ze laten zien. Wij hebben ze samen gelezen, Jannetje, denk er niet meer aan, ik vertel 't je alleen omdat je weten zoudt, wat je voor hem bent. Je bent alles voor hem!"

„Neen, dat ben jij, Louise!" Marianne's oogen glansden vreemd en haar mond trilde.

„Nooit, nooit was ik alles voor hem, kind, dat wist ik. Wat hij voor me voelde, Marianne, was een mooie jonge liefde, een hartstocht, voilà! maar het mooie, het reine, eerlijke, diepe, dat zal jij zijn in z'n leven, dat met mij is voorbij, kind, voorbij. . . . en alles is uit tusschen hem en mij. . . . . ik wil 't je vertellen, Marian. . . . Verleden jaar toen hij dat met je vader had gehad, na zijn meerderjarigverklaring, is hij bij mij ge-

komen. Toen zei hij me dat hij me liefhad. Toen had ik verstandig moeten zijn, ik had hem moeten zeggen dat ik alleen een vriendin wilde zijn, ik die zooveel ouder ben, een vrouw en hij een jongen nog. . . . maar ik heb niet gekund, Marianne. Ik had te lang op zijn liefde gewacht. . . . te lang. Hij was de eerste en eenige voor wien ik dat groote, dat wat Alles is voelde. Zoovelen hebben me gezegd dat ze me lief hadden, nooit is 't geweest zooals toen, toen hij 't me zeide. De wereld veranderde, de vrijheid van 't geluk was er en ik greep er naar, Marian, zooals een uitgehongerde naar brood grijpt. . . . Maar dadelijk is de bezinning gekomen en ik heb hem gezegd dat ik hem niet binden wilde door een huwelijk. . . . want daarvoor was ik te oud, ik wilde niet dat hij later berouw zou hebben, dat hij later zich gebonden zou voelen, maar hem lief hebben wilde ik nu, nu ik nog kon, nu ik nog niet te oud was, en toen ben ik bij hem gekomen hier. . . . ."

„Bij hem gekomen?" fluisterde Marianne, „hier, was hij hier? in Parijs?"

„In Frankrijk — ik ben hem achterna gereisd, 'k heb me door den dokter een kuur laten voorschrijven."

„Louise, dus je was niet ziek?"

„O!" Louise boog haar hoofd op Marianne's hand, zoodat Marianne niets zag dan den overvloed van aschblonde krullen. „Ik was toen niet ziek, tenminste ik wist 't niet, maar God strafte me — God strafte me: ik hoorde, vóór ik bij David kwam dat ik ongeneeselijk was, toevallig of niet toevallig hoe je 't noemen wilt en toen. . . . ben ik niet naar hem gegaan, niet naar hem gegaan, Marianne, ik heb hem geschreven dat 't niet kon, dat ik niet durfde, dat ik me terug trok — want de ware reden had hij nooit aanvaard, natuurlijk niet. Ik heb me in laten schrijven in een sanatorium waar hij niet komen kon, want hij wilde komen, hij was zoo wanhopend!"

„Louise! o Louise, arme." Marianne streelde de zachte krullen.

Zij bleven lang zoo, heel stil, tot een pendule met een gouden klank sloeg — één — twee — drie. . . . .

„David is eindelijk teruggegaan naar Holland," ging Louise opeens op anderen toon voort, haar hoofd oprichtend, „hij heeft er 'n ellendig leven gehad, gewerkt bij de „Salon des Variétés" in Amsterdam, later bij het Nederlandsch Tooneel. Nu is hij eindelijk beter terecht bij van Zuylen en Haspels. Catharina Beersmans zag dadelijk wat in hem. Ik weet dat niet door hem zelf, maar door Haspels, dien ik geschreven heb, want David schrijft me niet meer. . . . . hij heeft 't opgegeven. . . . ."

„Is hij in Rotterdam?" vroeg Marianne aarzelend, omdat ze Louise pijn kon doen door deze niet belanglooze vraag.

„Neen — tenminste nu niet, vermoedelijk met Beersmans in Londen. Zij spelen La Fiammina, hij heeft daarin natuurlijk nog 'n kleine rol, maar hij speelt met haar en dat zegt veel. Beersmans is in Londen geliefd en wij hebben geen tweede actrice zoo. . . . na Kleine-Gartman. . . . . Marianne, nu je alles weet van ons, van mij, wil je me nu helpen?"

Marianne's oogen zeiden haar genoeg. Louise legde zich met een zucht terug in de kussens. Het blonde haar wijd gespreid rond haar bleek gezicht, haar oogen glansden donker.

„Meizoentje, wil je dan opstaan en hier, met dit sleuteltje, de secretaire open maken — ik zal je dan zeggen waar 't ligt."

Marianne ging met 't sleuteltje naar de oude secretaire, wier koperen leeuwenkopjes haar als oude kennissen aangapten, ze ontsloot haar en 't blad daalde omlaag.

„In 't laadje rechts" zeide Louise. . . . . „juist, neem er maar alles uit, wil je, en breng 't me hier."

Marianne ging met het stapeltje papieren naar Louise.

„Zet je stoel nu zoo, wil je, dan kan je mee kijken."

Marianne keerde haar stoeltje met den rug naar 't venster en zag hoe Louise een linnenpapier ontvouwde. Het was een platte grond.

„Herken je 't? nee, natuurlijk niet zoo op 't eerste gezicht. 't Is de platte grond van het huis in den Haag. Dat 't voorhuis, hier de tuin, en dit de tooneelzaal. Zoo is het nu." Marianne herkende het alles.

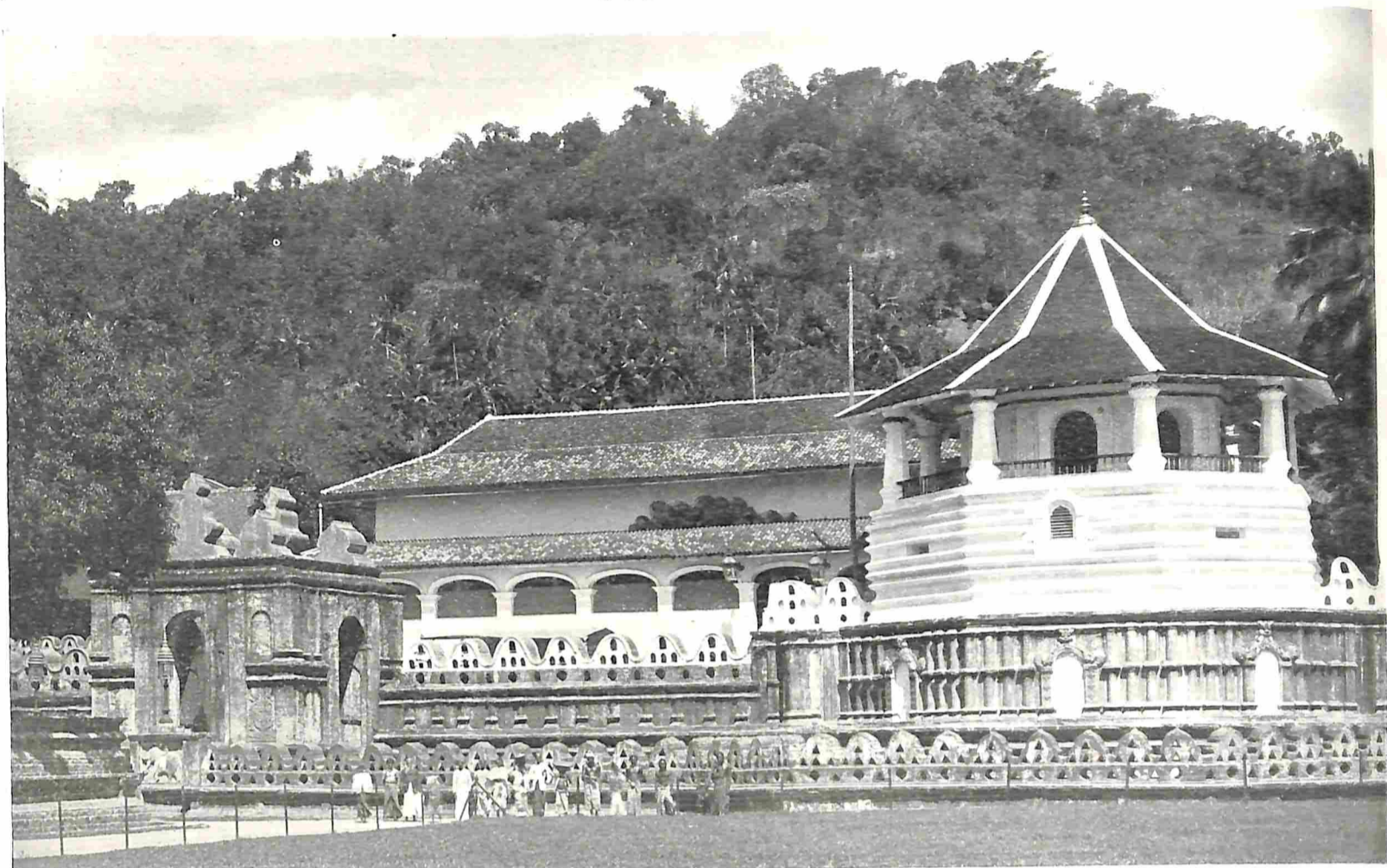
„'k Wist niet dat de tuin zoo groot was."

„Neen, dat begrijp ik, een tuin beslaat altijd meer ruimte dan je oppervlakkig gezien, denkt; let nu op, dit is" — en Louise ontvouwde een ander linnenpapier — „dit is de platte grond van het toekomsthuis."

„Het toekomsthuis?" Marianne zag verwonderd naar Louise, wier gelaat geheel veranderd was. Haar oogen schitterden, haar wangen gloeiden.

(Vervolg op blad. 587 van dit nummer).

TEMPEL VAN DEN HEILIGEN BUDDHA-TAND TE KANDY.

IN EENE VOORMALIGE HOLLANDSCHE KOLONIE.

„G IJ zijt schoon, Taprobané!” — zoo vangt Jacob Haafner het verhaal van een zijner reizen door Ceilon aan. „Boven alle landen die den aequator omspannen zijt gij schoon....” Fragmenten van zijne reisbeschrijvingen over het kaneelrijke eiland zouden in meer dan een bloemlezing van Nederlandsch proza worden opgenomen wegens de gloedvolle schildering van de tropische natuur; van den forschen plantengroei, de romantische wildernissen, de snelle stroomen, de verwassene wouden, de kleurige landschappen, de merkwaardige dierwereld, enz. Maar sedert hij in de eerste jaren der 19de eeuw zijn *Reize in een palanquin* en *Reize te voet door het eiland Ceilon* schreef, zou er op dat eiland veel veranderen, en b.v. het tropische woud meer en meer verdwijnen voor de aanplantingen der moderne cultuurgewassen. Met name koffie, thee en rubber; onder de inheemsche, niet ingevoerde gewassen telden rijst, kokos en vooral kaneel. Het werd gezegd dat de schepelingen, welke deze kust naderden, reeds op mijlen afstands de lucht van deze sterkkriekende schors gewaar werden; doch in later jaren werd deze cultuur verdrongen door die van andere producten. De Cinnamon Gardens van Colombo, waar de Nederlanders hun eersten kaneeltuin aanlegden, zouden sedert tot een van de stadswijken worden, en 't meest de oude reisbeschrijvers, Jacob Haafner o.a., van dien vroegeren rijkdom des lands gewagen. Of ook de oude dichters zooals Jan de Marre, die het eiland bezong in zijn heldendicht *Batavia*:

Gezegend Land! beroemd door uw Kaneelbosschaadje,
Daar steeds de Lente, in 't groen van 't hooge boompluimaadje,
In keur van reuken bloeit, en 't strand, hoe uitgebreid,
Ja, 't woeste zeevlak met uw geuren overspreid.

☞ De Marre had reden dit eiland in zijne brommende zangen te herdenken, dewijl het gedurende anderhalve eeuw tot de Nederlandsche wingewesten behoorde. En nog vele denkstukken van dien tijd zijn overgebleven; Nederlandsche gebouwen, graven, familienamen, archieven, instellingen, welke even zoovele herinneringen zijn aan het voormalige gezag der Oostindische Compagnie. Zoo werd b.v. ter hoofdplaats Colombo de „Dutch Burgher-Union” opgericht met het doel een band te vormen tusschen de nakomelingen der Hollanders, die na de verovering van het eiland door de Engelschen daar gevestigd bleven; tevens om sommige oudhollandsche gebruiken in stand te houden, mede te

werken tot het behoud van oudhollandsche gebouwen, en ook van de taal van de vroegere meesters des lands. ☞ Het Nederlandsch als spreektaal ging op dezen grond reeds lang verloren, ook omdat het Portugeesch hier de oudste rechten had en bij de komst van de eerste Hollandsche zeevaarders op vele punten reeds als landstaal in gebruik was. Intusschen zou het Nederlandsch nog wel eenige sporen nalaten in het Singaleesch, in zulke uitdrukkingen als skoetje voor schuitje, pootsje voor potje, stoepo voor stoep, ertappele voor aard-appelen, loterie voor loterij, laatsje voor laadje, petersilly voor pieterselie, enz. Nog meer Portugeesche woorden zouden in het Singaleesch terug te vinden zijn, evenals nog vele afstammelingen van de oude Portugeesche *conquistadores* een deel van de huidige bevolking uitmaken, doch zoozeer door vermenging met inlandsch bloed verbasterd, dat alleen de familienamen nog aan hun oorsprong herinneren. Trouwens, iets dergelijks mag ook van de Hollandsche „burghers” gezegd worden. Maar nog is in de rechtspraak van kracht het Hollandsch-Romeinsche recht, zooals dit door de Nederlanders werd ingevoerd, en de Hollandsche archieven uit den tijd der O. I. Comp. worden door het Engelsche bestuur zorgvuldig bewaard. ☞ De landgenooten van Hendrik de Zeevaarder waren na eene langdurige worsteling door de Nederlanders „uitgeboend”, en deze werden op hun beurt weer verdrongen door de Engelschen. Eigenlijk was het eiland aan deze laatsten slechts in bewaring gegeven, nadat de stadhouder Willem V in 1795 naar Engeland was uitgeweken en, op aandrang van de Engelsche ministers, de bestuurders der Hollandsche koloniën had aangeschreven om zich onder Britsche protectie (tegen Frankrijk) te stellen. Het Hollandsche archief te Colombo bewaart nog den brief van den Oranjeprins, op 7 Febr. 1795 uit Kew geschreven, waarbij de Hollandsche gouverneur van Ceilon, v. Angelbeek, de instructie ontving om de Engelsche schepen als die eener inbezitneming in zich, doch de Engelschen legden nadruk op de wenschelijkheid van hun protectoraat, en wisten v. Angelbeek tot eene capitulatie te bewegen. Bij den vrede van Amiens in 1802 werden onderscheidene van de alreeds in bewaring genomen koloniën teruggegeven, doch Ceilon had intusschen voor de Britsche belangen reeds zooveel waarde verkregen en opende zulke goede vooruitzichten,

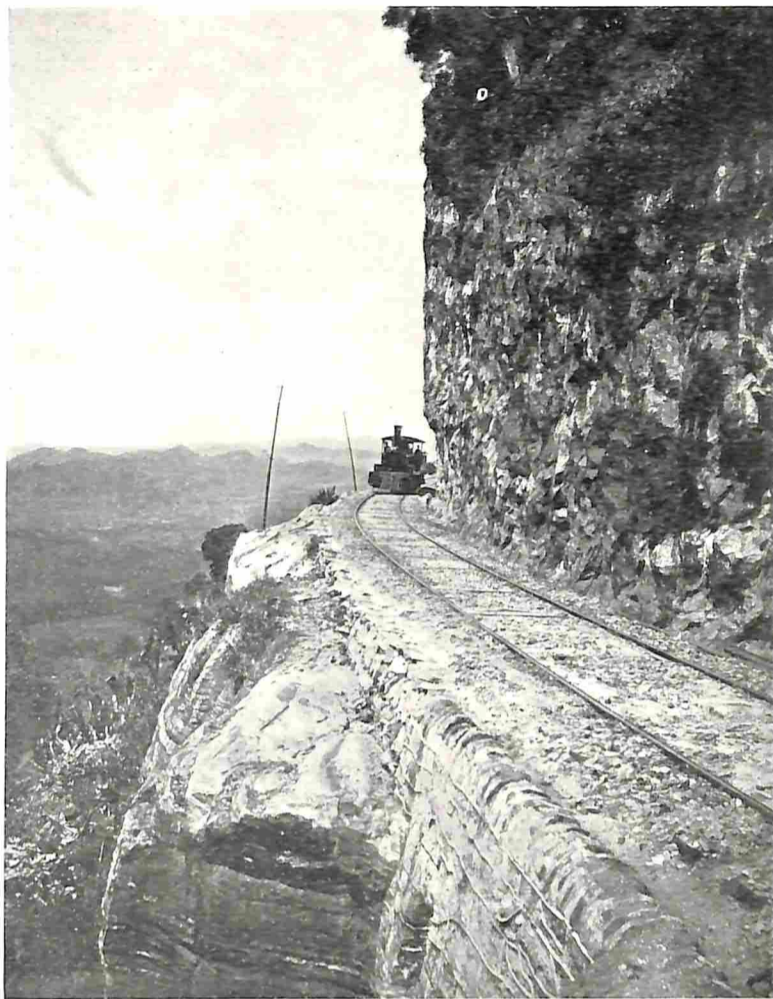
dat het van deze restitutie werd uitgesloten. Men handelde toen in het Engelsche Kabinet volgens den *good old rule*, waarvan de dichter Wordsworth gezegd had:

That they should take who have the power,
And they should keep who can.

De bevolking van het eiland bestond toen reeds uit een mengelmoes van rassen. Behalve den oorspronkelijken inheemschen stam der Singaleezen vond men er, diep in 't binnenland, de „vrijheidminnende Veddah's" uit Haafners reisverhalen, de autochthonen van het oerwoud. Voorts Tamils, Malabaren, Klingaleezen, Arabieren, Maleiers, en de kleurlingen half van inlandsch, half van Portugeesch of Hollandsch bloed. De Engelschen vormden in deze samenleving de overheerschende kaste. Met hunne nationale geringschatting voor niet-Engelschen, en inzonderheid voor al wat *halfcast* was, onderhielden zij, hier gelijk elders, eene scherpe afscheiding der rassen. Een Nederlandsche geleerde, prof. M. Treub, verklaarde in eene voordracht betreffende zijne reisherinneringen van Ceilon, dat de afscheiding tusschen de „burghers" van Hollandsche afkomst en de volbloed-Engelschen, aan een bewoner van Ned. Indië ongehoord moest voorkomen. „Deze burghers, die dikwijls wat intelligentie betreft boven de Engelschen staan, worden evenwel bijna geheel als paria's beschouwd." Intusschen zou dit waarschijnlijk in mindere mate het geval zijn indien het Hollandsche bloed zuiverder bewaard ware gebleven, en zich niet vermengd had met het bloed van inlandsche rassen. Van zulke Hollanders gingen er voor den Brit altijd dertien in het dozijn. Onder de inlandsche bevolking deden zich vele voordeelige typen voor. Kleiner en tengerder dan de Europeaan, waren ze tevens welgeëvenredigd, slank van lichaam, met sprekende oostersche gelaatstreken en weligen haardos. Zelfs de man uit de volksklasse, de koelie en de handwerksman, bezat in dit opzicht de voordeelen van een natuurling. Eene hedendaagsche reiziger schreef over hen: „Voor een Europeaan moeten zij opmerkenswaardig zijn. Die mannen met hunne zachte, melancholieke, vrouwelijke gelaatsuitdrukking, hunne lange, zwarte, bijna blauwzwarte haren, die in golvingen of krullen over hunne schouders hangen, of in een wrong op het achterhoofd bevestigd en met een groote schildpadkam afgewerkt zijn, en die gekleed zijn in sarong en kabaai, de sarong soms voor een gewonen nauwen vrouwenrok plaats makende, zijn toch een bijzonder soort volk. Op hun gezicht afgaande, stel ik hen veel hooger dan b.v. den Arabier. De Sinhaleezen hebben over het algemeen verstandige, denkende gezichten en zij missen geheel dat sensueele in hunne gelaatsuitdrukking, dat vooral den Arabier zoo kenmerkt" 1). De zelfde schrijfster

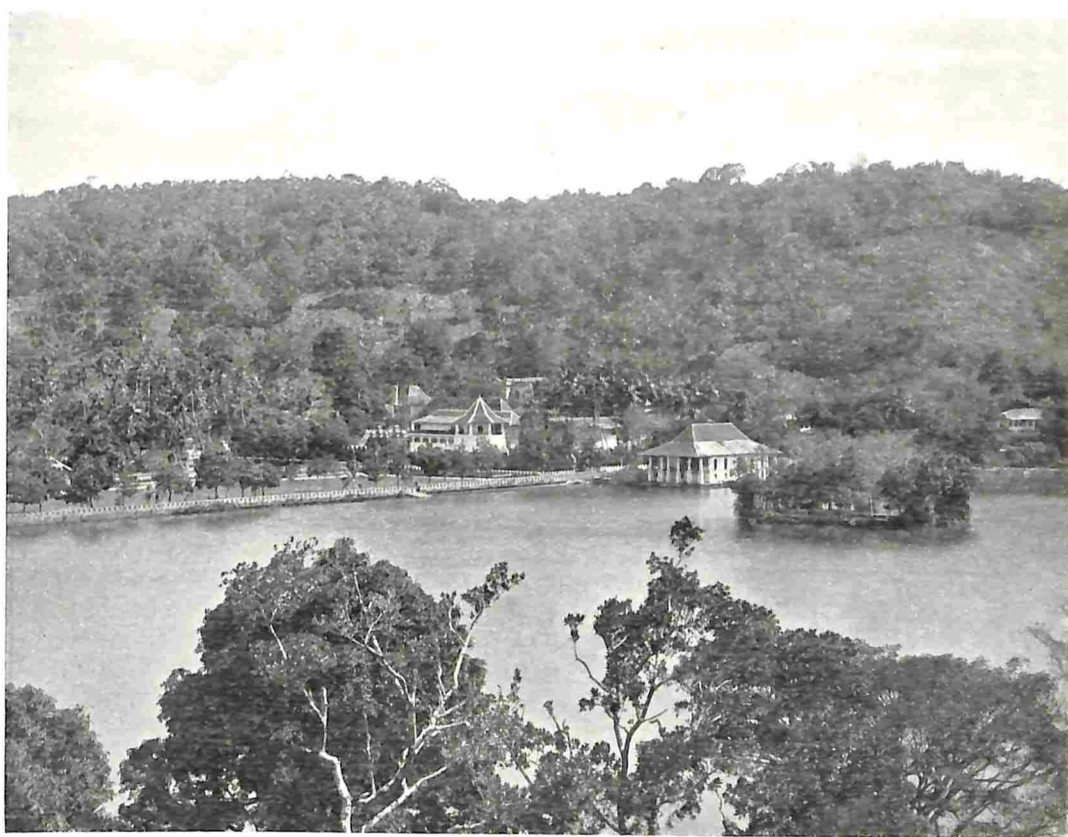
vermeldde dat de voormalige hoofdstad des eilands, Kandy, als het schilderachtigste plekje van het geheele Britsche keizerrijk werd genoemd. Inderdaad was de omgeving van deze op eene hoogte van 1600 voet gelegen plaats van eene romantische natuurschoonheid. Eenmaal was 't de zetel van den voornaamsten potentaat des eilands, den keizer van Kandy, bij de kroniekschrijvers bekend onder den naam van Raja Singa of Raja Sinha, en die aan de Hollandsche gouverneurs heel wat moeite veroorzaakte. Feitelijk was deze vertegenwoordiger van de legitimiteit eene voortdurende bedreiging voor het Europeesche gezag op de kustplaatsen. Nadat hij twee rivaliseerende volken, Portugeezen en Nederlanders, zijn domein had zien binnendringen en elkaar de macht betwisten, oordeelde hij het raadzaam om volgens de sluwe oostersche taktiek hun naijver te voeden. Hij bakte met twee pannen, en riep beurtelings den steun van beide partijen in. Het was eene staatkunde van de huik naar den wind hangen, van openlijke toenadering of bedekte vijandelijkheden, al naar het pleit tus-

1) Dr. Alctta H. Jacobs, „Op Ceylon".

DE SPOORWEG TUSSCHEN COLOMBO EN KANDY.

schen de partijen stond. De Engelschen, die den Grooten Mogol zelf ter zijde stelden, maakten eerlang een eind aan eene dynastie, die aan de onbelemmerde uitoefening van hun gezag in den weg stond. In 1818 werd de laatste keizer van Kandy door hen van zijn troon vervallen verklaard en verbannen naar Madras, op een sober maandgeld van 120 ropyen. Sedert werd Kandy, waar de katholieke missie haar hoofdkwartier vestigde, met de hoofdplaats Colombo verbonden door een spoorweg, die den reiziger langs menig indrukwekkend natuurtafereel voert. Een Indische reiziger vergeleek dit traject met den spoorweg door de vermaarde Anei-kloof

TEMPELS AAN HET MEER TE KANDY.

op Sumatra's Westkust; een Engelsch reizigershandboek schreef er van: „You must come up the wonderful mountain-railway into the pure fresh air away past Kandy, where the scenery is as beautiful as at the Engadine, and the air as pure as at St. Moritz”. De Engelschen maakten van Kandy een vacantie- en herstellingsoord; een der voornaamste uitstapjes gold steeds den vermaarden botanischen tuin, de Peradiniya Gardens op 7 mijlen afstands, door sommigen boven den Buitenzorgschen Plantentuin gesteld. Een botanicus onzer dagen (dr. Th. J. Stomps) noemde den Ceilonschen *hortus* rijker aan natuurschoon, maar verre bij dien op Java achterstaande uit een wetenschappelijk oogpunt. ☞ Voor de religie had Kandy van ouds eene bijzondere beteekenis. De Buddhist vereerde in dit binnenland de Adamspiek, met op haar top de *Sripāna*, den indruk van een menschelijken voet, maar een reuzenvoet. Volgens een der vele legenden was Adam na den val in het Paradijs (waarvan de plaats door oude schrijvers op dit eiland gezocht werd) herwaarts gevluht en had hier zijn voetstap achtergelaten. Doch volgens de Buddhisten was die voetstap afkomstig van den Verlichte (Buddha) zelf, toen hij zich op dezen bergtop in vrome overpeinzingen had teruggetrokken. ☞ Delijn Kandy-Nuwara Eliya, waar vele Engelschen de wintermaanden doorbrengen, voert langs het station Hatton, van waar toeristen de Adamspiek gewoonlijk bestijgen. En allicht wordt dan tevens, niet ver van Nuwara Eliya, het kamp bezocht, waar de Engelschen tijdens den Boeren-oorlog, hunne krijgsgesvangenen internerden. ☞ Meer nog dan deze bergtop wordt door den geloovigen Buddhist vereerd de tempel van den heiligen Buddha-tand te Kandy; eene relik die in zoo hooge eer wordt gehouden, dat zonder speciale vergunning van den Britschen magistraat geen vreemdeling dezen tempel betreden mag. Een reiziger liet er zich over uit: „Een ieder, die het ding te zien krijgt, moet al spoedig tot de overtuiging komen dat het meer op een kleinen tijgertand dan op een menschelijken tand gelijkt”. De verhevene Buddha zou, op deze relikie afgaande, een vervaarlijk gebit gehad hebben, en volgens het voetspoor op de Adamspiek eene cyclopengestalte. ☞ Zonder twijfel is het eiland onder het Engelsche bestuur aanzienlijk vooruitgegaan. Inzonderheid de vele voor automobielen geschikte wegen en de spoorweglijnen hebben Ceilon tot in het diepst van het binnenland toegankelijk gemaakt, en de Engelschen vermeerderden den rijkdom des lands door zoovele woeste gronden te herscheppen in vruchtbare cultuurondernemingen, al slaagden op dezen grond niet alle door hen ingevoerde gewassen. Britsch kapitaal en Britsche ondernemingsgeest zouden dit Taprobané der oudheid hervormen tot een gansch ander land, dan Haafner op zijne avontuurlijke reizen leerde kennen. Waar de beschaving vooruitdringt, daar wijkt de wildernis terug. Nog behoort tot de producten, welke op dezen grond gekweekt worden, de kaneel, doch de cultuur daarvan werd reeds lang overvleugeld door die van de thee, en de dagen zijn verre, waarin de dichter hier de stof vond om van overvloedige „kaneelbosshaadjen” te zingen. Of van de dagen der Nederlandsche heerschappij, toen een Rijklof van Goens hier zijne overwinningen behaalde, behalve op de Portugeezen, ook op

de Franschen. 't Was van die „Gaulers”, welke zich in 1672 bij verrassing hadden meester gemaakt van de belangrijke kustplaats Trincomale, en door v. Goens, die er een fort aanlegde, weer verdreven werden, dat de dichter zong:

Ja, u geheugt het nog, wanneer in arren moede
De Gauler op uw kust aanrukte en gij alom
Uw volk in 't harnas preste op 't rommelen van de trom,
Toen hij den Batavier dacht uit zijn erf te lichten;
Hoe gij dat zwerfend rot zaagt voor uw donders zwichten,
Daar 't, van het oorlogsros gebliksemd uit de zaal,
Zijn wit verijdeld zag op 't geurig Trikoenmaal,
Dat voor de wraakzucht van zo wrokkende Gebuuren,
Zich sedert heeft gesterkt met onverwinbre muuren,
Kartouwen torssende, die 't erf der Maatschappij
Beschermen voor 't geweld van hunne razernij;
Ja, die den toegang tot de kusten hen betwisten,
En Kandy stuiten voor hun hemelrijke listen,
Terwijl de Batavier uw schorsen, zo gewild,
De geurige Kaneel van uwe bosschen schilt ...

S. KALFF.

Nog eens „De St. Jan's processie”.

NAAST de door J. J. F. Schilt in „Buiten” van 21 Nov. meegedeelde legende, ook door Prof. De Rijk in zijn „Wandelingen door Gooi- en Eemland” vermeld, bestaan er nog een tweetal andere, welke in verband gebracht worden met de jaarlijksche Processie te Laren. In woeste tijden — aldus verhaalt Lambertus Hortensius, die in de 2de helft der 16de eeuw rector der Latijnsche School te Naarden was, in zijn gedicht „Chorographia Gooilandiae — zaten eens drie meisjes op een heuvel in deze streek. Rondzwerfende roovers brachten haar deerlijk om het leven en begroeven haar niet ver van Naarden, waar een woest volk de afgeschoren vachten der schapen wascht. Toen men ter plaatste een kapel wilde bouwen ter nagedachtenis van de onschuldige slachtoffers, vond men steeds de grondslagen, welke den eenen dag gelegd waren, op den morgen van den daaraan volgenden naar den heuvel verplaatst. Toen begreep men dat dáár de aangewezen plek moest zijn voor de stichting van een heiligdom. ☞ Volgens een andere legende zou een pelgrim, op den terugtocht uit het Heilige Land naar zijn woonstede, in den nacht van 22 Juni over de Gooise heide dwalende, door roovers overvallen zijn, die hem vermoordden en zijn lijk onder het zand bedolven nadat zij zich meester gemaakt hadden o.a. van een doos, welke op hun slachtoffer gevonden werd en waarin zij tot hun teleurstelling slechts een paar kleine menschelijke beenderen vonden, welke zij achteloos wegwierpen. Den volgenden morgen werden deze, een buitengewoon licht afstralend, door een herder op de heide ontdekt. Het gerucht van deze merkwaardige vondst verbreidde zich snel, met gevolg dat een bewoner van deze streek meedeelde dat hij doos en paar relikwieën van Johannes den Dooper bij zich of de beenderen, welke de Dorpspastoor de Mis opgedragen grond had gevonden, maakten zich los van den bodem. Op de plek, waar eenige dagen later ook het lijk van den pelgrim gevonden werd, stichtte men een kerkhof, dat nu nog doel der Processie is. ☞ Zoowel van de door Schilt genoemde legende,

SINGALEESCHE VROUW (KLEURLINGE).

welke denken doet aan de drie ingezouten kinderen, welke eens aan St. Nicolaas zouden voorgezet zijn, als van de beide hierboven vermelde kan gelden hetgeen de schrijver van „Godvruchtige Oefeningen ter eere van den H. Joannes den Dooper” (Uitg. Van 'Piere te Eindhoven) zegt, n.l. dat zij alle historisch gezag missen.

F. W. DRIJVER.

AMSTERDAMSCH GEVELS.

REEDS eenige malen hebben wij in dezen jaargang de aandacht gevraagd voor schilderachtige oude Amsterdamsche gevels, gevels die er betrekkelijk weinig in getal zijn. Terwijl we de tot dusverre beschouwde misschien juister „gevels Amsterdam” hadden kunnen noemen, daar ze het karakteristiek-Amsterdamsche missen, willen we thans even aandacht wijden aan de zulke die, als typische voorbeelden van echt-Amsterdamschen stijl, met meer recht „Amsterdamsche gevels” genoemd kunnen worden. Het zijn de gevels van Philips Vingboons en zijn navolgers, een toepassing van den stijl van Palladio op hooge smalle gevels, waarbij pilasters de verticale lijn accentueeren en festoenen de voornaamste versiering vormen. ☞ Een plaatselijke schakeering van den z.g.n. hollandschen-renaissance-stijl kan men dezen Amsterdamschen stijl moeilijk noemen. De als „oud-hollandsch” bekende bouwtrant is slechts een onderbreking van de klassische strooming, die, na in het eerste vierdedeel der 17de eeuw bijkans onkenbaar geworden te zijn in haar nationale „vertaling”, door het optreden van Jacob van Campen en Philips Vingboons weder boven komt en weldra gaat overheerschen. Minder bekoorlijk, minder oorspronkelijk, minder fantastisch, minder frisch, kan Vingboons' stijl toch allerm minst als navolging zonder meer worden beschouwd. Hij gebruikte klassieke, Palladiaansche motieven, maar wist ze tot een geheel op te bouwen, dat een eigen karakter vertoont. ☞ Een mooi voorbeeld van Vingboons' stijl toegepast op den smalen gevel, vertoont het hiernaast afgebeelde huis, een der twee door den bouwmeester in 1641 voor Pieter Jansz. Swelinck, zoon van den beroemden musicus, ontworpen huizen aan de Oude Turfmarkt (thans Rokin geheeten). Met uitzondering van de raamverdeling en de deur — waarin veel sterker dan thans de verticale lijn overheerschte — vertoont deze gevel (de andere is in den aanvang dezer eeuw gesloopt) nog zijn oorspronkelijken toestand. Vast staat ook, wat bij vele gevels, die aan Vingboons worden toege-

Foto C. Steenbergh.

GEVEL AAN HET ROKIN.

Foto C. Steenbergh.

TOP VAN EEN GEVEL AAN DEN
N. Z. VOORBURG WAL.

schreven, niet het geval is, dat deze wel degelijk een schepping van den bouwmeester kunnen genoemd. Het pilaster-systeem is hier tot den top doorgevoerd; onderbouw en top vertoont de Dorische orde, daartusschen zijn de wel zeer lang-gereekte pilasters van de Ionische orde. Hier, als bij meer gevels van Vingboons, zijn de verhoudingen der pilasters niet gelukkig. ☞ Philips Vingboons werd in 1608 geboren als zoon van den Meechelschen schilder David Vinckboons of Vingboons, die zich in 1591 te Amsterdam had gevestigd. Zijn broeder Justus was ook een verdienstelijk bouwmeester. Van dezen weet men slechts met zekerheid, dat hij een belangrijk aandeel nam in den bouw van de Trippenhuizen. ☞ Is het wellicht Justus geweest, die de vele gevels in smaakvollen Vingboons-trant bouwde, welke niet opgenomen werden in Philips' in 1648 en 1674 verschenen ontwerpen, zooals b.v. den gevel van 1662 (van het gebouw Odeon) aan het Singel en dien van 1688 aan den N. Z. Voorburgwal? Zij vertoont geheel den Vingboons-trant, al zijn eigenlijke pilasters niet aanwezig. Dat doet ook de mooie geveltop dicht bij laatstgenoemd huis, op deze bladzijde afgebeeld. Het beeldhouwwerk vooral der topvullingen is veel verzorgder en ook rijker behandeld dan bij Philips Vingboons strenge en vaak wat dorre, school-sche versieringen. ☞ De Vingboons-stijl is te Amsterdam klaarblijkelijk zeer in den smaak gevallen en nog diep in de 18de eeuw bouwt men er naar zijn trant. Met dit verschil dat men van hem hoofdzakelijk de strenge verticale lijn overneemt, zijn reeds schaarsche versieringen gaat weglaten en allen zin voor ornamentiek concentreert op den top, met veel meer lust en ijver, klaarblijkelijk, dan ooit Vingboons deed. ☞ Maar over de Amsterdamsche geveltoppen boven overigens meest onbelangrijke gevels spreken wij een anderen keer. Hier dient nog slechts vermeld te worden, dat de Vingboonsgevel elders slechts matig in den smaak schijnt te zijn gevallen. Terwijl hij zich nog te Amsterdam overvloediglijk vertoont, vindt men hem buiten de stad die toch zulk een overheerschende positie in Holland innam, slechts bij uitzondering. Veel meer dan het Dordtsche gevel-type, dat tot in Breda, Oudewater en Zalt-Bommel de harten veroverde, is deze Amsterdamsche stijl een plaatselijke gebleven. ☞

A. L.

Ontvangen boeken.

Van den uitgever J. Kok te Kampen ontvangen wij „Met zes zintuigen de natuur in”, door Dr. A. van Veldhuizen. Met teekeningen van Johan Dijkstra.

Foto C. Steenbergh.

GEVEL N. Z. VOORBURG WAL.

EEN GEHAASTE BOUWERIJ.

IN den tuin, in een verlaten hoek der kwekerij, ligt een hoop takkenhout. 't Is slechts een hoop rommel van allerlei afval; doode stronken en takken van boomen en struiken. Maar 't is haast een heele berg geworden en begint zodoende in den weg te liggen. Dus moet 't nu maar opgeruimd en verbrand worden. De patroon heeft dit den knecht al enkele malen gezegd, doch die heeft 't vergeten of er is telkens wat tusschenbeide gekomen. Dus ligt 't er nog. Maar dat is erg lastig en vervelend, want in zoo'n hoop hout kruipen allerlei ongenooide gasten en ongedierte. Ook de vogeltjes nestelen er gaarne in en dat is verkeerd, want dat loopt toch maar op teleurstelling uit, daar het eerstdaags toch opgeruimd moet worden. De eigenaar zelf schopt er daarom telkens in 't voorbijgaan even tegen, om ze af te schrikken. Maar voor enkele schijnt dat niet te helpen, tenminste een merelpaar laat zich daardoor niet afschrikken en blijft steeds in de onmiddellijke nabijheid rondscharrelen. Om nu maar erger te voorkomen, heeft de zoon den hoop maar alvast uit elkaar gegooid en onder luid en heftig protest hebben de merels tenslotte de plaat gepoetst. De reden blijkt begrijpelijk, want binnenin komt nu haar bijna gereedgekomen nest bloot te liggen. ☼ Wat moet het zoo vreedzaam in zijn illusies verstoorde vogelpaar nu beginnen? Het wijfje is vrijwel gereed haar eieren te leggen, zij kan daarmee haast niet langer wachten en nu hebben zij ineens geen woning meer. Want al het werk, dat juist tegen dien tijd gereed zou gekomen zijn, is nu eensklaps te niet gedaan. Doch thans maar niet versaagd en beiden de hand aan 't werk geslagen. Men neemt wel aan — maar ik durf 't niet voor zeker erkennen — dat in gewone tijden het mannetje, evenals bij verschillende andere vogelsoorten, bij den nestbouw als regel niet de behulpzame hand biedt, doch dat manlief, terwijl hij het wijfje hoofdzakelijk alleen met 't afbouwen laat ploeteren, zich op eenigen afstand tevreden stelt met 't bejubelen van huis en lief. Hoe 't ook zij, daarvan is thans echter in 't geheel geen sprake meer. Tegen de waranda is nog juist een geschikt plekje gevonden om in allerijl een nieuwe wieg op te slaan en voortdurend is 't paar daar nu in de weer. Zij sjouwen en zwoegen, vliegen den ganschen dag met materiaal af en aan, sleepen met grooten ijver alles aan wat maar eenigszins van dienst zal kunnen zijn, daarbij kiezende wat anders als nestmateriaal volstrekt afgekeurd zou worden; wat voor de degelijkheid van de te bouwen nieuwe woning ernstig te denken geeft. Want wie zag nooit hoe keurig anders immer het merelnest gevormd was? In één dag is 't zaakje geheel gereed gekomen en thans zit het wijfje al op het nest. Maar o, wat een bouwstof en waar die al niet vandaan is gehaald! Zelfs een stuk papier is gebruikt, een oude rekening, waar duidelijk de firma-naam enz. nog op zichtbaar is, heeft mede dienst moeten doen. Of de aanstaande jonge peuters wel erg zacht en gemakkelijk in hun ineengeflanst wiegje zullen liggen?

DE AMERIKAANSCHEN NATIONAL FORESTS. (Slot).

DE zachte houtsoorten worden voor bouw-doeleinden gebruikt, terwijl de industrie aan het hardere hout gebruik geeft. ☼ In het Oosten bestond de totale hoeveelheid van een miljoen vierkante mijlen voor 40 pCt. uit zacht hout, voor 50 pCt. uit hardhout en voor 10 pCt. uit bosschen, waar beide houtsoorten in voorkwamen; in het Westen daarentegen komt bijna geen hardwood voor. — In het bijzonder moet nog de aandacht gevestigd worden op de wouden van sequoia's, deze reusachtige boomen, waaronder exemplaren van duizenden jaren oud gevonden worden. ☼ De eerste kolonisten waren wel gedwongen boomen om ruimte te maken, voor bouwgrond en voor landbouw-doeleinden. Allerlei voorwerpen werden van hout gemaakt en gedeeltelijk naar Europa geëxporteerd, als betaling voor goederen, welke de Oude Wereld naar Amerika zond. Deze pioniers bekommerden zich uit den aard der zaak weinig om de toekomst der bosschen; hun eenige zorg was in 't leven te blijven en vooruit te komen. De kolonisten waren echter niet in staat, het hout over groote afstanden te vervoeren. ☼ Nadat de eerste zagerijen opgericht waren nam het verbruik snel toe en toen omstreeks het midden der vorige eeuw de spoorwegbouw een aanvang nam, moesten groote oppervlakten bosch gekapt worden. ☼ In 1870 was er in de hout-industrie een kapitaal belegd van 140 miljoen dollar, terwijl dit bedrag in 1906 gestegen was tot meer dan een milliard dollar. In dat jaar was het hoogtepunt bereikt; in 1920 was de houtproductie der Unie reeds met 37 pCt. gedaald. In de tijden van overvloed dacht men niet aan nieuwen aanplant; alleen de mooiste boomen werden gekapt, de rest liet men staan of indien er een stad gevestigd zou worden, werd het hout eenvoudig verbrand. ☼ Boschbranden hebben steeds een buitengewoon groote schade aangericht. In den beginne hechtte men er niet veel waarde aan, dat telkens groote hoeveelheden hout op deze wijze verloren gingen; eerst langzamerhand brak zich de overtuiging baan, welk een groot kapitaal hiermede verloren ging. Het Amerikaanse Staatsboschbeheer heeft nu op verschillende plaatsen uitkijktorens doen bouwen; in den allerlaatsten tijd laat men des zomers, wanneer het brandgevaar het grootste is, vliegtuigen boven de bosschen kruisen; van uit de lucht worden boschbranden zeer spoedig ontdekt. ☼ De in dit en het vorig nummer opgenomen afbeeldingen mogen een beeld geven van het werk van den Forest Service en van de mooie natuur, welke thans door het Instituut der National Forests in stand wordt gehouden. Ze bewijzen ook, dat het landschapschoon in Noord-Amerika heel wat meer te genieten geeft, dan men in Europa veelal denkt.

Foto C. Steenbergh.

AMSTERDAMSCHEN GEVELS. GEVEL AAN HET SINGEL.

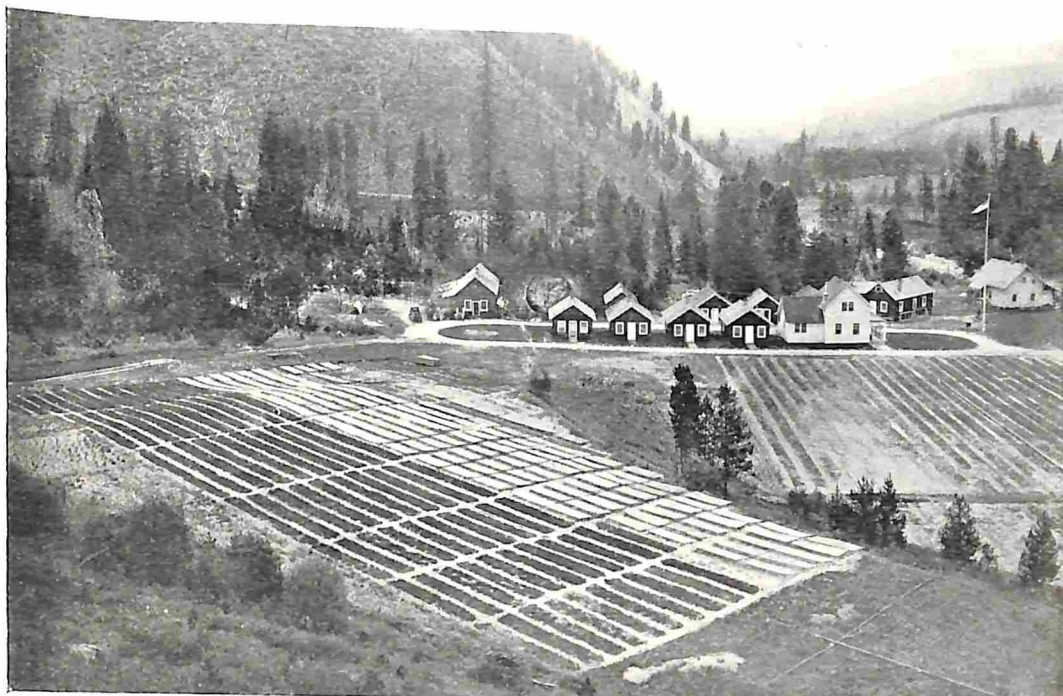

Foto U. S. Forest Service.

KWEEKERIJ MET BROEIKASSEN IN HET LOLO NATIONAL FOREST, MONTANA.

REISBRIEVEN.

IV.

Sevilla, Voorjaar 1925.

STIL is het in den patio, waar ik zit te dommelen, 'n beetje ziekg van 't Spaansche eten. Naast me, geleund tegen een der zuilen, staat of hangt mijn vriend Pepe te lezen. De patio is koel, terwijl het gespannen doek, dat hem geheel overdekt, het zonlicht dempt tot een gele schemering. „Wat lees je, querido?” murmel ik, onverstaanbaar, maar zeg het toch niet over. ☼ Pepe hoort niets. Ongeschoren, als een echte Sevillaner, een wit zijden doek om zijn hals gebonden in plaats van een boord, een kleurig zijden zakdoek hangend uit den zak van zijn achtelooze jas, ongepoetste lakschoenen, een waaier in de beringde, gemanicuurde hand, die langzaam wuift, is hij een type van indolentie. Zijn lokkig zwart haar heeft hij in de geparfumeerde olie gezet, zijn „olijfkleurig” gezicht (eigenlijk kèn ik niet anders dan *groene* olijven) is van een zuiver klassiek type. Hij is zeer schoon, zeer lui en zeer gesloten. ☼ Daar laat hij zijn boek vallen; de dikke knecht, die den heelen dag in den patio zit, wachtend op werk, en er uit ziet als een vergenoegde eunuch, raapt het ijlings op. Pepe neemt het zwiingend aan — el tren expreso, van Campo amore. Ik kijk hem aan, hij zegt niks, uitdrukkingloos zijn de prachtig gevormde donkere oogen — hij slaapt nog half — en ik zeg ook niks. . . . ☼ „Now I've been two years in Japan, but I'll never do it, again if I can avoid it”, Amerikaanscht het plotseling energiek achter me, en verschrikt omkijkend zie ik de stevige bruin gecape-te ruggen van twee niet meer jonge vrouwen, die gisteren hier zijn aangekomen. Ik vraag me ernstig af wat deze Amerikaanschen en Engelschen ertoe brengt de heele wereld af te reizen — en daarbij zien de meesten er uit alsof ze nooit van huis waren. ☼ Een Engelsche zat gisteren naast me aan tafel. „Maar u eet niets, Mevrouw! Dat gaat niet”, zeg ik. Ze kijkt op en een paar vriendelijke bruine oogen in een zomersproetig oude-dames-gezicht kijken me aandachtig aan. „Probeer eens deze arroz” (rijst in olie gekookt), „ze is werkelijk goed”. ☼ Beleefd, als een welopgevoed kind, neemt ze de schaal van me aan en legt een heel klein beetje rijst op haar bord. Maar na den eertsten lepel houdt ze al op. „Nee — het smaakt me niet”, en ze schenkt zich wijn in. „Als ik maar brood en wijn heb, ben ik tevreden — en weet u,” hier fluistert ze, „als ik nu straks op mijn kamer kom maak ik me een kop thee — ik heb heerlijke èchte Engelsche thee, — en dan heb ik genoeg”. — „Reist u al lang, mevrouw?” „Ooooh — ja!” zegt ze met ernstigen trots, „voor ik naar Spanje kwam, was ik in Afrika. Kent u het boek van Robert Hitchens, the garden van Allah? Ja?” (ik heb een vage herinnering van een boek, waarvan de handeling in Afrika speelt, en dat me weinig interesseerde) „wel, ik was in al die plaatsen; en ik ben óók te paard de woestijn in

geweest”. „O — ja? Dat is wonderbaarlijk”. Zou ze dan daar ook geleefd hebben op brood en wijn, en thee? Ik kijk haar eens goed aan. Ze ziet er uit als een lieve oude tante, waar kinderen veel van houden. Hoe zouden haar ontdekkingen geweest zijn met de Arabische paarden? Die zijn toch niet zoo mak. ☼ Maar of ik het gelooven kan of niet, dit bijna fragiel uitzierende oude dametje, met het lieve onbeschreven gezicht, heeft meer beleefd dan menig rijp, zelfbewust uitzierend mensch, op wiens gezicht het leven zijn geschiedenis duidelijk geschreven heeft. ☼ „En ziet U die dame daar, links?” zegt ze vol vrouwen tot me. — Ik kijk en zie een zeer rechte oude dame in 't zwart, die zich stijf en verlegen beweegt. „O, die heeft een interessant leven achter zich. Ze was getrouwd ook, nu is ze weduwe — en ze bereist de heele wereld. Ja, zoo heeft ieder zijn roman”, ze glimlacht. „Gis-

teren heeft ze thee voor me gezet; een andere soort als ik altijd heb, maar ook heel goed”. ☼ Jezus, de keller, houdt me een nieuwe schaal voor, waarop een niet te herkennen vormlooze massa. Ik neem er in godsnaam van. „Wat is het, Jezus?” vraag ik radeloos. Ik lijd n.l. aan een katarrh, die me het benedenste gedeelte van mijn lichaam ruïneert. Hoewel ik maandenlang het oliegedrenkte, oliegekookte, oliegebakken zware Spaansche eten geslikt heb, zoo verdraag ik het toch plotseling niet meer. „Het is uitstekend, uitstekend”, ijvert Jezus, zijn bol gezicht naar me toe buigend, „vandaag hebben we een nieuwen kok, weet je”. „Ach” — ik herinner me het uiterst slechte eten van den vorigen avond en het lawaai en geschreeuw dat uit de keuken kwam. „Jullie hebben den anderen kok er uit gesmeten, ja?” ☼ Jezus knikt, vergenoegd lachend. „Je kunt hier gerust van eten, Guillermito, het zal je

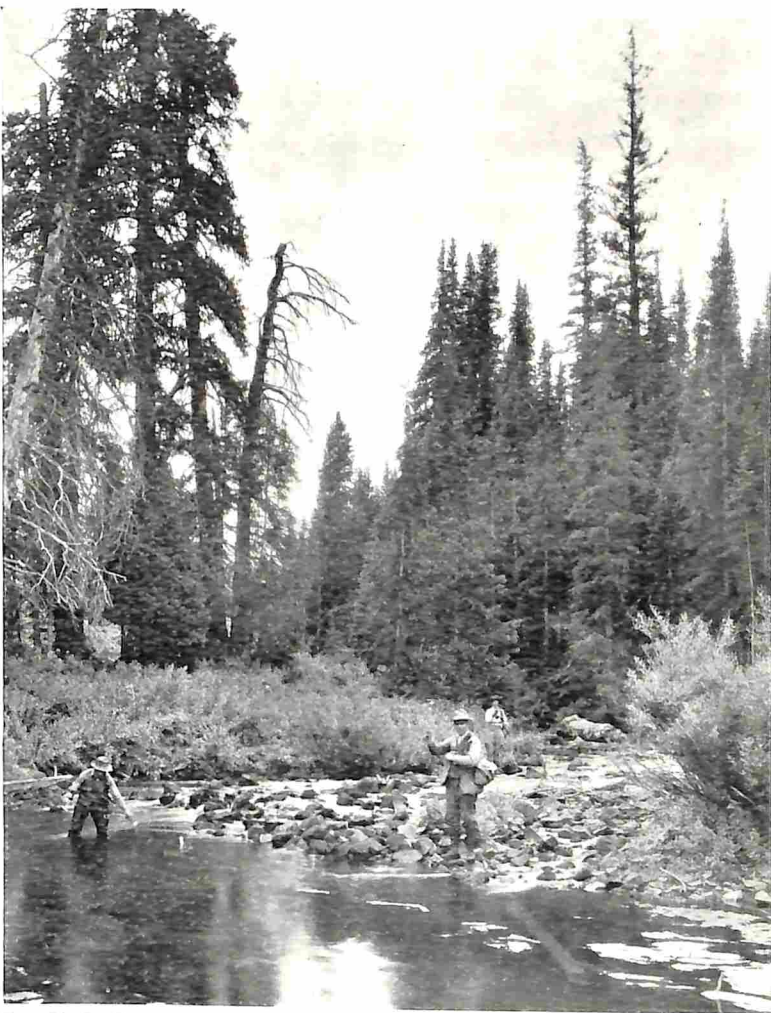

Foto U. S. Forest Service.

DE WHITE RIVER, NATIONAL FOREST, COLORADO.

goed doen", en hij loopt verder. Ik eet ervan — en sta dan plotseling op en verdwijnt zeer snel. Van de eetzaal naar mijn doel is wel eenige honderde meters. ☼ Als ik terug kom is men aan 't dessert — onrijpe vruchten en een gekleurde gelei. Ik neem er niet van. Afkeerig schuif ik mijn bord weg. ☼ „Ik maak u een lekker kop thee", zegt mijn buurvrouw, haar servet opvouwend en in een gehaakt zakje bergend. „Kom, ik zal het u in de galerij brengen". Ik stem dankbaar toe. Dat het zoover met me komen moest! „En weet u wat óók goed is", ze hobbelt naast me de breede hooge trap op, „Quaker Oats! Ik heb een pakket in mijn kamer, en ik zal den kok zeggen, hoe hij het voor u maken moet". ☼ Ik knik, gedwongen glimlachend — en raas dan ineens zonder commentaar alleen naar boven en verdwijnt in het eindeloze trappenhuis en den doolhof van gangen. In een andere gemoedsstemming bewonder ik dagelijks dit prachtige oude klooster, dat een „paleis van priesters" was, maar er zijn toestanden waarin iemand alles egaal wordt. ☼ Over een half uur zit ik dan in de galerij, naast mijn Engelsche vriendin, die me thee voert, wat me erg goed doet. En onze conversatie, hoewel zoo nu en dan door mij afgebroken, vlot best. „Het is alles een dwaling dat u dit ongemak hebt", zegt ze eindelijk, vriendelijk streng. „?!?" „U moet het eenvoudig niet erkennen, en dan verdwijnt het vanzelf". „O yes", stem ik toe, niet begrijpend, maar mijn hoofd is te dom om te denken. ☼ Elke verdere discussie of bespreking over dit onderwerp wordt afgebroken door het verschijnen van de vrouw van den eigenaar en den Deken van de Kathedraal, die een wandeling door de galerij maken. Langzaam naderen ze, — zij in den rouw (haar vader is gestorven, en voor dit verlies rouwt men drie jaren) met de zwarte mantilla om; ze is mooi, doch men ziet haar helaas zelden, ze leeft het afgesloten leven der Zuid-Spaansche vrouwen — en hij in zijn lange zwarte soutane en zwaaienden mantel, dien hij vol gratie om zich heen geslagen heeft. „O, de arme", zegt zij, medelijdend mijn pols voelend, „u moet naar bed gaan en een purgatief nemen!" De Deken, die niets verstaan heeft, omdat hij zeer doof is, knikt toestemmend. ☼ Ik barst in lachen uit, ik lach tot mijn oude vriendin me op den rug klopt, — allen lachen, zonder te weten waarom. „Wat is er?" vraagt de Priester, nog steeds stil lachend. „Het gaat hem zeker beter?" Hij knikt met het intelligente, vriendelijke hoofd. — Op dit oogenblik snel ik weer weg, het aan mijn Engelsche overlatend uitleg te geven.

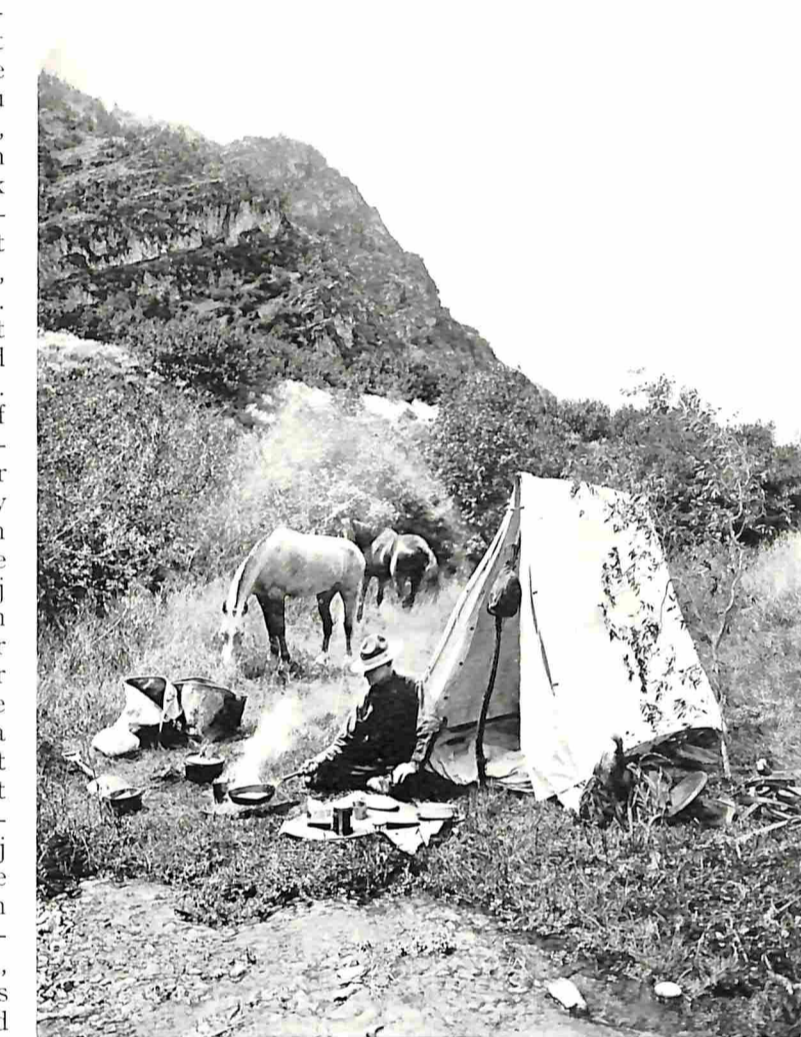

Foto U. S. Forest Service.

HOUTVESTER, VOOR 'T INVALLEN DER DUISTERNIS DEN AVONDMAALTIJD GEREED MAKEND.

V.

Sevilla, Zomer.

☼ Met Manolita had ik een afspraak gemaakt: 's morgens om half twaalf in het Parque 1). Dit was mijns inziens een ongelooflijke vooruitgang voor een noordeling. ☼ Toen ik 's morgens ontbeet in de reusachtige eetzaal, waar geen mensch was, want het was nog heel vroeg, — had ik mijn geluk nog niet kunnen vatten. En daarna, langzaam rondlopend den patio, en dan weer de galerij boven, overdacht ik steeds dit wonderbare. Want geen van mijn kennissen, vreemdelingen, was dit ooit te beurt gevallen. Géén Spaansch meisje (die geen beroeps-cocotte is) zou een van ons naderen, tenzij hij haar dan ten huwelijk vroeg. En hier was nu

1) park.

Manolita, mooi, lief, levendig, voor mij en we zouden een heerlijken tijd tegemoet gaan. Manolita! — wonderbare, heerlijken tijd tegemoet gaan. Manolita! — troublante — trrrrrroublante — troublante Manolita! — troublante — een rijtuigje nemen ik zou haar straks zien en dan zouden we een rijtuigje nemen en naar buiten rijden, naar de Venta 1) de Antequera; we zouden een heerlijken dag hebben, heerlijk — heerlijk. ☼ In mijn blind enthousiasme loop ik bijna den Deken van de sokken — hij staat voor me, groot en vriendelijk, zich koelte toewaaierend met een kleinen waaier, en vraagt of het me wél gaat. Hij is heel doof en ik knik dus alleen zéér toestemmend met het hoofd. ☼ „Blijft u nog lang in Sevilla?" „O — nog heel lang", zeg ik opgewekt, en ik weet niet of ik er gek heb uitgezien, maar hij lacht ineens zoo hartelijk, en daarbij zoo innemend, dat ik ook maar meelach. Het is of hij iets vermoedt — zie ik er uit of ik verliefd ben —?! — en dan klopt hij me op den schouder en zegt alleen: „Ik hoop dat u nu voorgoed gezond is". Er is een ondeugende twinkeling in zijn sympathieke oogen. Dan loopt hij door, statig in zijn priestergewaad. Ik kijk hem na. Twee kindertjes loopen

snel op hem toe, met vroolijke gezichtjes — ze kussen hem de hand en maken eerbiedig een buiginkje — en dan houden ze hem vast en trekken hem spelend mee. Hij laat ze begaan, in gedachten verzinken. ☼ In den patio hoor ik stappen, huid praten. Leunend over het ijzeren hek van de open raamdeuren, kijk ik naar beneden — het zijn zigeuners. Eén van haar, een jonge vrouw met trotsche houding en sterke oogen, scherp als zwaarden, kijkt naar boven, ziet me, en, me onafgebroken aanstaarend, begint ze snel te spreken, — ze vertelt me de toekomst. Ze praat haastig, alsof ze het niet snel genoeg zeggen kan, alsof het haar anders ontgaat — en dan plotseling zwijgt ze en houdt bevelend de fijne bruine hand op voor eenige centimos. Ik gooi haar eenig geld toe, dat op den grond voortrolt. Ze springt het na en beziet het. Dan kijkt ze op en lacht stralend tegen me. — Nu begint een andere vrouw tegen me te praten, maar ik trek me terug van het raam — genoeg over mijn toekomst. ☼ Hoe laat is het? Even over tien. Hoe kom ik den morgen door? Hoe moet een mensch die te vroeg is voor een liefdes-rendez-vous, den

tijd doodslaan?? Ik zie de zigeuner-vrouwen naar de capilla gaan. Waarschijnlijk zijn ze modellen van een Amerikaanse schilderes, die de kapel als atelier gebruikt, en met wie ik op betrekkelijk goeien voet sta. Ik wil haar goeien morgen gaan zeggen (!), en begeef me op weg. ☼ Voorzichtig open ik de deur der capilla, om terstond verschrikt terug te deinzen: mijn Amerikaanse staat voor een groot halfaf schilderij, voorstellend een zigeunerin — het levend model staat bij het altaar — en wendt zich bij het geluid der opengaande deur als een getergde tijgerin om, woedend dat ze gestoord wordt, dat een indringer haar werk ziet! Zulke eerlijk-verontwaardigde blikken kunnen alleen vrijgevochten Amerikaanschen op de arme, zwakke mannen werpen — zij, de werkster, de kunstenaar, — en ik, de nietsdoener en apostel der aardse liefde. ☼ Overigens, als ze niet werkt (wat zelden voorkomt; alleen als ze, half dol van ongeduld, wachtend op haar modellen, die nooit op tijd zijn, gedwongen is tot niets-doen), zijn we goeie vrienden. Ze vertelde me eens een aardig Spaansch geval: in de capilla staan zes bedden, en deze worden zoo nu en dan onverwacht in gebruik genomen.

1) Herberg.

Als de schilderes op een morgen als naar gewoonte precies om negen uur de kapel binnentreedt, met haar verven en penseelen, en reeds zoover gekomen is, dat ze het midden der ruimte bereikt heeft, waar de schildersezal staat, bemerkt ze, dat één der bedden een menschelijk wezen schijnt te bevatten — en inderdaad, een donker mannenbovenlichaam komt strak en verwonderd langzaam overeind. De miss rent de deur uit en gaat den eigenaar opzoeken, om hem te vragen, wat dat voor den duivel beteekent, dat er iemand in haar atelier slaapt. Zoo kan ze niet werken! Er zijn toch nog genoeg andere kamers voor de gasten! „Maar er is niemand”, verzekert men haar, „u vergist u!”

Men praat lang heen en weer, Spaansch en Engelsch, uiterst stroef voor de conversatie. Eindelijk gaat de man met haar op weg, om zich te vergewissen van het onheil. — Weer in het heiligdom aangekomen, wijst hij met een groot gebaar om zich heen: „Ziet u wel? Er is niemand”. „Maar kijk dan toch, dáár!” ze wijst op een bed, en werkelijk, een hoofd wikkelt zich uit de dekens, kijkt rond, doch duikt onverschillig weer weg. „O, maar laat u niet storen”, zegt de eigenaar, „u kunt gerust hier werken! Het doet er niets toe”, en hij verdwijnt gerustgesteld. En denk u daarbij een uiterst schaamtevol opgevoede, moreele Amerikaansche!

(Wordt vervolgd).

GUY DE VOS.

MARIANNE HOOGLAND.

(Vervolg van blz. 579).

„Kijk, Meizoentje, hier is de tooneelzaal. . . .”

„Groot!” viel Marianne in de rede, „neen maar! hoe groot, en de tuin is kleiner.”

„Ja de tuin moest offeren — maar kijk nu ook eens hoe groot 't tooneel wordt, die vierkantjes zijn de kleedkamers, en hier loopt een breede gang, die voert naar den foyer, zie je, en zoo komt men langs het oude huis door een poort naar buiten en 't huis zelf blijft ongeveer ongerept, alleen twee kamers beneden, de mijne, je herinnert je, worden magazijn en samen zijn ze kolossaal groot. De voorkant en boven 't heele huis is voor Vader zoolang hij leeft en later voor Tante Frederiek zoolang zij leeft. . . . .”

„En waar komen jouw kamers dan?”

Louise liet het papier zakken. „Die zijn dan niet meer noodig, Meizoentje.”

Marianne beet zich op de lippen. Ze begon iets te gissen. 't Was immers een toekomsthuis. . . . „En. . . . enne. . . . .”

„Wanneer zal die bouwerij plaats hebben? vraag je — kijk dat papier maar in, onder in 't laadje, dan zal je 't zien en dan zal je ook begrijpen, Marianne, waarom jij alles weten moest.” Haar hoofd lag weer op het kussen.

Marianne zag nu, zoo gezeten, niets dan de weelderige aschblonde pruik. Ze opende het papier dat nog in 't laadje lag en terwijl ze las, hoorde ze 't ritselen van een lucifer tegen hout. Louise stak haar sigaret weer aan. „Laatste wil van Louise, Virginie, Constance de Morance” las Marianne. Het schemerde haar voor de oogen. Ze liet het papier zakken.

„Louise, waarom moet ik. . . . .?”

Foto U. S. Forest Service.

DE BLACK HILLS, NATIONAL FOREST, ZUID-DAKOTA.

„Lees,” zei Louise — „lees alsjeblieft.”

Bijgaande platte grond, geteekend en ontworpen door den architect W. Verschuur jr., geeft het plan aan der verbouwing van het perceel Bezuidenhout, mij eens in de nalatenschap mijner moeder vermaakt. Gedeeltelijk zal dit perceel worden herschapen in een kleinen schouwburg, welke genoemd zal worden „Louise's tooneel” en alleen worden gebruikt door een gezelschap, uitgezocht en geleid door den Heer David, Willem Hoogland, aan wien ik huis en erve vermaak, met de voorwaarden dat mijn vader en mejuffrouw Frederieke Anna Verster levenslang de beschikking over het woonhuis zullen hebben. Na hun dood zal het woonhuis ook aan den Heer D. W. Hoogland komen. Zie hier bij het nevensgaand contract met den Heer W. Verschuur, architect te 's-Gravenhage.

3 Mei 1887.

Louise de Morance.

Marianne vouwde langzaam het papier weer in de enveloppe. „'t Contract ligt er onder” zeide Louise.

Marianne ontvouwde het contract. Eerste ondergeteekende garandeert aan tweede ondergeteekende, den Heer William Verschuur jr., architect te den Haag, de som van veertig duizend gulden ten behoeve der verbouwing van het perceel gelegen aan het Bezuidenhout 41 te 's-Gravenhage volgens

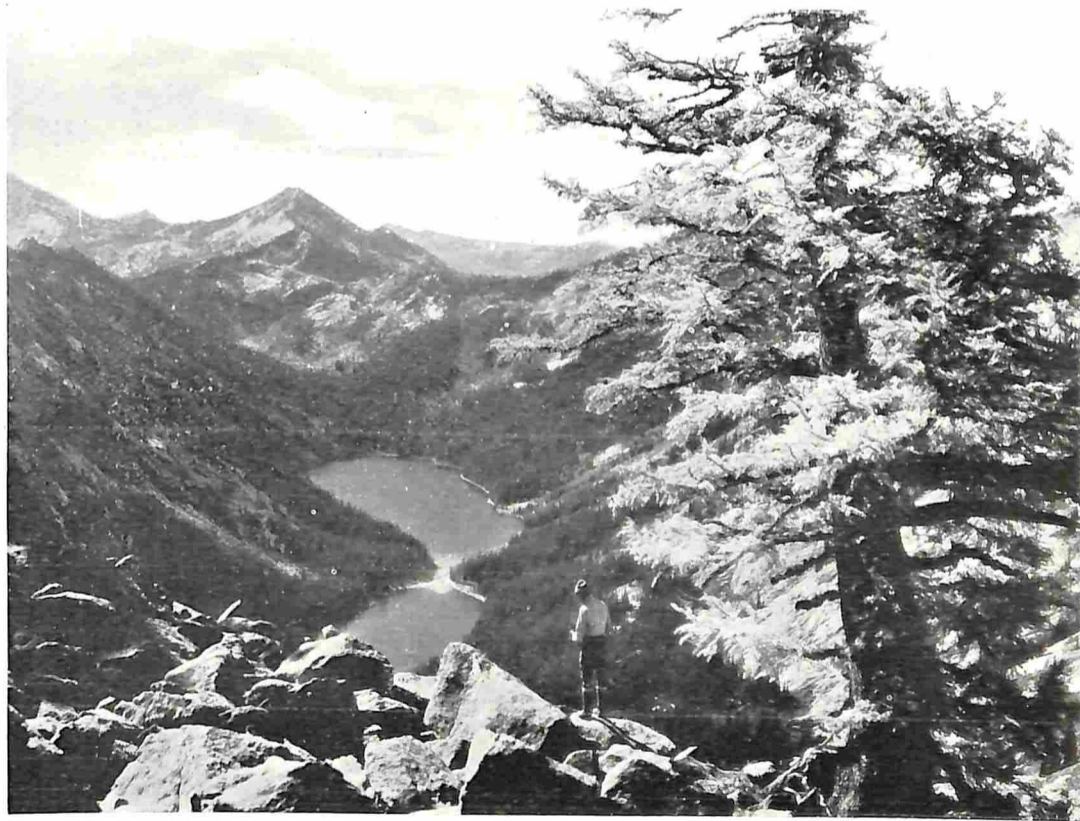

Foto U. S. Forest Service.

MEERTJES IN HET NATIONAL FOREST, MONTANA.

plan door hem zelf ontworpen, onmiddellijk na haar dood te aanvaarden, op voorwaarde dat het perceel volgens het plan verbouwd is binnen twee jaar en alle noodwendige verbeteringen, noodig geacht door den Heer D. W. Hoogland, erfgenaam van eerste ondergeteekende, zullen worden aangebracht door tweede ondergeteekende, waartoe een afzonderlijk bedrag aan den Heer D. W. Hoogland zal worden ter beschikking gesteld.

Tweede ondergeteekende verklaart zich bereid alles volgens deze schikking te zullen volvoeren.

Louise de Morance   William Verschuur jr. Archt.

„Louise!” zeide Marianne. Ze had 't gevoel alsof ze dien naam meer uitademde dan uitsprak.

„Marianne.”

„Lieve!” Marianne gleed op 'r knieën voor de sofa, haar handen grepen de hand van Louise. Haar donkere levendige oogen zagen in de groote koortsig schitterende sterren van Louise.

„Hoe kan ik... wat moet ik... o Louise, lieve Louise — wat hou je veel van hem.”

Louise had 't laatste eindje sigaret weer neergelegd in Cupido's bakje.

„Ja, ik hou zooveel van hem, Marianne, als niemand, alleen, één, kom eens hier, geef me je hand, zoo, kind, alleen één houdt zooveel van hem als ik, dat ben jij, zonder hartsucht, maar grooter, dieper... en daarom moet jij, Marianne, jij Marianne, ons helpen, hem en mij of beter, hem door mij!”

„Hem door jou? Hoe kan dat, Louise?”

Louise richtte zich op. Haar oogen brandden in die van Marianne.

„Hoe moet ik dat doen?” vroeg Marianne weer.

„Je moet... als 't heel lang duurt, Marian, ik meen lang vóór ik weg ben, ik noem lang, een jaar, twee jaar.. dan moet David ook zoo lang wachten... tot alles klaar is. Begrijp je?”

„Maar Louise, een jaar! wat meen je!”

„Je moet helpen, zie me aan, Marian, en beloof me dat je helpen zult.....”

„Helpen zult... helpen....” Marianne's mond bleef even open en haar oogen dwaalden af.

„Marianne, zie me aan, je hebt zulke oprechte rustige oogen, door jou... door jou, kind moet het groote komen voor hem... begrijp toch, Marian, als het lang duurt eer hij dat eigen gebouw krijgt, met zijn eigen menschen, met zijn eigen kring, moet hij ronddwalen, zwerven bij anderen waar hij zich niet thuis voelt, hij zal van ons allen, van je familie, van jou afdwalen, verder en verder, hij is zoo wanhopend geweest over mij, Marian. Ik kèn de tooneelwereld. Niet overal zijn Kleine-Gartmans — Catharina Beersmans, hij zal met vrouwen in aanraking komen die niet bij hem hooren en 't kan ook wezen dat hij niet slaagt in deze comediewereld, want hij had zulke groote idealen en hij is er de man niet naar om dan naar huis te komen... Als ik er nie meer ben, zal ik het meest voor hem kunnen doen, dan moet hij terug komen, dan zal hij z'n idealen kunnen verwezenlijken, hij zal een nieuwe tooneelwereld in ons land scheppen... hij zal weer terug zijn!”

„Waarom zeg je dat alles zoo, Louise? Ik wil immers alles doen wat voor zijn bestwil is, maar ik begrijp niet.....”

„Marian, je kunt een weldaad aan hem en aan mij bewijzen. Je weet nog niet wat 't zeggen wil, dag aan dag op je dood te moeten wachten? Dat is een marteling, Marianne. Ik zal langzaam langzaam stikken, Marianne, zaam uitteren, ik zal langzaam langzaam stikken, Marianne, denk daar eens aan! Wat is dit stukje van mijn leven waard tegenover het zijne, dat nu op 't spel staat als het lang duurt?”

„Louise, Louise wat wil je dan? wat.....?”

„Ik wil dat je mij helpt. Ik word hier bewaakt, Marian, de dokter is er, de verpleegster, het kamermeisje. Ze zijn altijd om en bij mij. Ik kan niet doen wat ik wil als het noodig is..”

„Als het noodig is?”

„Ja, als ik het noodig vind, als het gedaan moet zijn, begrijp je, Marianne. Ik wil vrij zijn in de beslissing over m'n lot. Ik wil niet zoo lijden, zoo afgrijselijk lijden en leelijk worden, afzichtelijk van magerte, ik weet 't, ik wil heen, ik wil weg, ik wil sterven, Marianne... nu!”

Marianne maakte haar hand los uit die van Louise. Ze was bleek geworden. Haar oogen zagen ernstig en streng naar de arme vrouw op de sofa.

„Alles wat je daar zegt, Louise, is slecht, je mag zoo niet denken, zoo niet doen, ook niet uit liefde voor iemand!”

„Ook niet uit pijn, uit angst? Ik heb angst, Marianne, angst voor dien verschrikkelijken dood. Eris een andere die kalm is en goed. Je slaapt in zoo voor altijd. Marianne, Marianne, kom hier, laat me niet los. Al m'n hoop is op jou geweest. Kind! hoe heb ik naar je verlangd! Ik heb gezegd, zij zal 't doen! zij zal 't receptje dat ik hier heb, dat de dokter tweemaal schreef omdat ik 't verstopt had en hij 't verloren waande, naar den apotheker brengen. Zij zal 't voor me halen, 't is hier dicht bij en als je 't doet, Marianne, Marianne,

Foto C. Steenbergh.

AAN DE LOOSDRECHTSCHEN PLASSEN.

netje, dan, ik beloof 't je, dan hoef ik nog niet dadelijk alles te nemen. Ik zal wachten, wachten, ik beloof 't je, tot 't heel erg met me wordt, heel, heel erg — och toe Marianne, toe, 't zal zoo'n weldaad zijn en jij doet 't immers niet! jij haalt 't alleen, en niemand zal er ooit iets van weten, niemand....”

„Louise, Louise... bedaar toch... sst! ik zal de papieren opbergen in 't laadje....”

„Ja, ja, berg ze op... en dan doe je het, nie waar? dan haal je 't? om den hoek van de Quai is een Pharmacie... en als de dokter er is, Marian, of iemand anders hier, dan wikk'el je 't doosje in wat anders — je koopt rozen bij Madame Picard, naast de apotheek — in alle geval, dan kan je ze afgeven. Ik zal ze vinden... Zoo, nu ga je zeker, hier is 't recept. O God, Marianne, Marianne, beloof 't me, bedrieg me niet, Marianne, m'n leven is in jouw hand, kind. Ik geef je alles wat ik heb om het te doen... Marianne, zie je me nu goed aan, zie je nu dat in m'n oogen de waarheid is? Als ik ze niet heb, die poeders, binnen een dag of twee dagen, dan doe ik iets anders, iets dat verschrikkelijk is, Marianne! In Godsnaam, kom heel dicht bij me, Marianne, ik geef je geen kus, kind, jij bent zoo gezond, zoo blozend, jij zal het leven hebben zooals 't zijn moet: rijk en goed — je zult schrijven, dat weet ik en in je hart zal vrede zijn, als je mij nu helpt, als je barmhartig bent en me verlost van dit bestaan...” (Wordt vervolgd).